

Factoringul prin lentila TVA – redefinirea graniței dintre scutit și taxabil în lumina deciziei recente a CJUE în cauza C-232/ 24 Kosmiro (A Oy)

Factoringul reprezintă unul dintre cele mai adaptabile instrumente de finanțare a creanțelor din practica financiar-bancară. Acest mecanism a evoluat semnificativ în ultimii ani, dincolo de formele sale tradiționale, dând naștere unei game variate de structuri: factoring parțial/integral/microfactoring, cu/fara regres, cu plata imediata/la termen/mixt, închis/deschis intern/internațional (de import/export), cu/fara servicii suplimentare, reverse factoring etc.

Aceasta diversitate, deși benefică pentru piață, a amplificat însă complexitatea analizei fiscale, în special în ceea ce privește tratamentul TVA aplicabil.

Legislația în materie de TVA europeană exclude expres „recuperarea creanțelor” din categoria operațiunilor financiare scutite de TVA, calificând-o implicit drept activitate taxabilă. În practică însă, distincția dintre finanțare și recuperarea creanțelor este adesea dificil de trasat, pe fondul structurilor tot mai sofisticate, care combina finanțarea, cesiunea, administrarea și colectarea creanțelor. Aceste zone gri au generat mai multe litigii între autoritățile fiscale și operatorii din sectorul financiar-bancar, iar instanțele naționale au sesizat, în repetate rânduri, Curtea de Justiție a Uniunii Europene („CJUE”) pentru a clarifica această delimitare, contribuind, astfel, la formarea unei jurisprudențe esențiale pentru întregul sector.

Astfel, primele repere în materie au fost furnizate de CJUE în contextul soluționării următoarelor cauze:

- C-305/01 („MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring GmbH”): factoringul “autentic”, respectiv cumpararea unor creanțe cu asumarea integrală a riscului de neplata, este o prestare de servicii taxabilă;
- C-175/09 („AXA UK plc”): sintagma “recuperare a creanțelor” trebuie să primească o interpretare largă, în această categorie, fiind incluse și serviciile de recuperare, procesare și plată ulterioară a unor sume de bani datorate clienților prestatorului de către terți;
- C-93/10 („GFKL Financial Services AG”): simpla vânzare de creanțe incerte la un preț inferior valorii lor nominale, diferența reflectând doar valoarea lor economică reală, este operațiune în afara sferei TVA întrucât cumparatorul nu prestează un serviciu efectiv cedentului, ci suportă un risc economic propriu.

Concluziile CJUE pronunțate în Cauzele nr. C-305/01 și C-93/10 au fost preluate și în cuprinsul H.G. nr. 1/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare („**Normele metodologice**”), potrivit acestui act normativ, operațiunile cu creanțe fiind clasificate în funcție de prevederile contractuale. Astfel, se face distincție între^[1]:

1. operațiuni ce nu implică cesiunea efectivă a creanțelor, o persoană fiind angajată pentru recuperarea lor – aceste

servicii sunt taxabile; și

2. operațiuni ce presupun cesiunea creanțelor, împărțite în trei subcategorii:

- (i) cesiuni care nu au ca scop recuperarea creanțelor – tratate ca scutite (daca prețul de vânzare depășește valoarea nominala) sau în afara sferei TVA (daca prețul este egal sau inferior valorii nominale). Cesionarul nu realizează o operațiune în sfera de aplicare a TVA;
- (ii) cesiuni în care cesionarul percepe un comision de recuperare – cesionarul efectuează o prestare taxabilă de recuperare de creanțe, indiferent dacă riscul neîncasării este sau nu preluat. Cesiunea creanțelor realizată de cedent este în afara sferei TVA;
- (iii) cesiuni la un preț sub valoarea nominală, fără comision, în care cesionarul își asumă integral riscul de neîncasare – situație în care cedentul efectuează o operațiune scutită, iar cesionarul nu prestează un serviciu în sfera TVA.

În esență, în acord cu cele 2 hotărâri ale CJUE, prin Normele metodologice, a fost transpus legislativ următorul principiu: unde există un serviciu de recuperare prestat în beneficiul cedentului, operațiunea este taxabilă.

Pe acest fundal, recenta hotărâre pronunțată de CJUE în Cauza nr. C-232/24 („Kosmiro”) aduce clarificări importante în cazul comisioanelor de factoring.

Concret, A Oy, reclamanta din litigiul principal, oferea clienților săi:

→ atât servicii de factoring sub forma vânzării de creanțe (fără regres), care presupunea achiziționarea de la clienții săi a unor creanțe, în limita unui cuantum maxim, definit în funcție de evaluarea riscului prezentat de activitatea clienților, A Oy asumându-și riscul de neplata;

→ cât și servicii de factoring cu ipoteca mobilă, luând forma unui credit acordat clienților săi (finanțare garantată cu facturi) și care corespundea unor creanțe, în limita unei sume totale determinate în funcție de nivelul de risc prezentat de activitatea acestor clienți. A Oy în acest caz era responsabilă de trimiterea avizelor de plată și de recuperarea creanțelor voluntară oferite drept garanție.

În ambele situații, pe lângă alte sume auxiliare, clientul plătea, pe de o parte, un comision de finanțare care varia în funcție de riscul de credit și de termenul de plată, iar, pe de altă parte, un comision fix de întocmire a dosarului, CJUE fiind chemată să stabilească dacă aceste comisioane reprezintă, în tot sau în parte, remunerație pentru servicii scutite constând în acordare de credit sau, dimpotrivă, remunerație pentru servicii taxabile constând în recuperare de creanțe.

Decizia CJUE este în linie cu cele enunțate anterior ofera trei clarificări importante în cazul produselor de factoring.

În primul rând, CJUE stabilește că, în factoringul cu vânzare de creanțe în care cesionarul degreveză clientul de operațiunile de recuperare și de riscul de neplata, comisionul de finanțare (al cărui nivel crește odată cu termenul de plată și cu riscul de neplata preluat), precum și comisionul de întocmire a dosarului (care acoperă costuri fixe administrative și de conformitate) nu sunt simple ajustări ale prețului de achiziție a creanțelor, ci remunerează servicii furnizate clientului, fiind prin urmare operațiuni aflate în sfera TVA.

În al doilea rând, CJUE clarifică natura acestor servicii: indiferent dacă operațiunea este structurată ca factoring cu vânzare de creanțe sau ca factoring cu ipoteca mobilă, comisioanele respective constituie contrapartida unei prestări de servicii constând în recuperarea de creanțe, taxabilă din punct de vedere TVA.

În al treilea rând, CJUE reiterează faptul că excepția referitoare la „recuperarea creanțelor”, prevăzută de în Directiva de TVA, prezintă un caracter necondiționat și suficient de precis pentru a avea efect direct, astfel încât contribuabilii să o poată invoca direct în fața instanțelor naționale.

Pentru practica bancara și pentru industria factoringului, concluzia CJUE este clara: structura economica și finalitatea reala a operațiunii prevaleaza asupra formei juridice. Prin urmare, atunci când interesul principal al clientului este externalizarea recuperării și gestionării creanțelor, iar remunerația reflecta riscul și eforturile de recuperare a acestora, operațiunea reprezintă un serviciu taxabil din punct de vedere al TVA, chiar dacă aceasta este prezentată juridic sub eticheta unui mecanism de finanțare.

[1] Pct. 52 alin. (9)-(15) din Normele metodologice.